

DIO SEDMI - PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE**Član 53.**

(Obaveza donošenja propisa)

- (1) MVTEO-UVZ, uz saglasnost s nadležnim veterinarskim organima donosi propise kojima regulira:
- uslove za rukovanje i odlaganje organa nakon evisceracije riba koje pokazuju znakove bolesti, uključujući i parazite, koji su prenosivi na ljude, tokom plovidbe, uključujući i uslove njihovog odlaganja u more, ne dovodeći u pitanje propise iz oblasti okoliša;
  - parametre za preradu nusproizvoda životinjskog porijekla, osim sterilizacije pod pritiskom, posebno vrijeme, temperaturu, pritisak i veličinu čestica;
  - parametre za preradu nusproizvoda životinjskog porijekla, uključujući i otpad iz ugostiteljstva, u bioplin ili kompost;
  - uslove za spaljivanje i ko-spaljivanje nusproizvoda životinjskog porijekla, i njihovih proizvoda;
  - uslove za sagorjevanje nusproizvoda životinjskog porijekla i njihovih proizvoda;
  - uslove za proizvodnju i rukovanje nusproizvodima životinjskog porijekla iz člana 12. tačke e) ove Odluke;
  - uslove za silažu porijeklom od vodenih životinja;
  - trajno obilježavanje nusproizvoda životinjskog porijekla;
  - upotreba određenih nusproizvoda životinjskog porijekla, kao što su organska đubriva i poboljšivača zemljišta;
  - korištenje određenih nusproizvoda životinjskog porijekla za ishranu životinja na farmama;
  - nivo rizika i uticaja na veterinarsko javno zdravstvo ili zdravlje životinja obzirom na materijal za koji se smatra neprihvatljivim kako je navedeno u članu 14. tačka d) ove Odluke;
- (2) MVTEO-UVZ uz saglasnost s nadležnim veterinarskim organima dužno je, u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ove Odluke, donijeti propise u skladu s ovlastima iz ove Odluke.

Član 54.

(Stupanje na snagu)

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH", a počinje se primjenjivati godinu dana od dana stupanja na snagu.

Broj 01-1-02-414/11

11. februara 2011. godine
Sarajevo

Ministar

Mladen Zirojević, s. r.

Na temelju članka 43. stavak 8. Zakona o veterinarstvu u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", broj 34/02), Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine, na prijedlog Ureda za veterinarstvo Bosne i Hercegovine, donosi

ODLUKU**O NUSPROIZVODIMA ŽIVOTINJSKOG PODRIJETLA I NJIHOVIM PROIZVODIMA KOJI NISU NAMIJENJENI PREHRANI LJUDI****DIO PRVI - UVODNE NAPOMENE****Poglavlje I. Opće odredbe****Članak 1.**

(Predmet)

Odlukom o nusproizvodima životinjskog podrijetla i njihovim proizvodima koji nisu namijenjeni prehrani ljudi (u daljnjem tekstu: Odluka) propisuju se uvjeti za korištenje, zbrinjavanje i tretiranje materijala životinjskog podrijetla, uvjeti za subjekte u poslovanju, prijevoz, stavljanje na tržište, uvoz, provoz, izvoz i izdavanje odobrenja za nusproizvode životinjskog podrijetla i njihove proizvode koji nisu namijenjeni

prehrani ljudi u cilju sprečavanja i smanjivanja veterinarsko-zdravstvenih rizika.

Članak 2.

(Primjena)

Ova Odluka odnosi se na:

- nusproizvode životinjskog podrijetla i njihove proizvode koji nisu namijenjeni prehrani ljudi prema važećim propisima u Bosni i Hercegovini;
- proizvode koji odlukom proizvođača više nisu namijenjeni prehrani ljudi.

Članak 3.

(Iznimke od primjene)

(1) Ova Odluka ne odnosi se na:

- sirovu hranu za kućne ljubimce koja dolazi iz maloprodajnih objekata ili objekata za skladištenje;
- cijele trupove ili dijelove trupova divljih životinja za koje se ne sumnja da su zaražene bolestima koje se mogu prenijeti na ljude ili životinje, osim morskih životinja ulovljenih u komercijalne svrhe;
- cijele trupove ili dijelove trupova divljači koji nisu prikupljeni nakon ubijanja sukladno dobroj lovačkoj praksi, ne dovodeći u pitanje primjenu važećih propisa iz oblasti veterinarstva u Bosni i Hercegovini koji se odnose na higijenu hrane životinjskog podrijetla;
- nusproizvode životinjskog podrijetla od divljači i od mesa divljači kojima lovci izravno opskrbljuju krajnjeg potrošača malim količinama divljači ili mesom divljači, ili lokalne maloprodajne objekte koji izravno opskrbljuju krajnjeg potrošača;
- sirovo mlijeko, kolostrum i njihove proizvode koji se uništavaju ili koriste na posjedu na kojem su proizvedeni;
- ljuštore od školjkaša bez mekog tkiva i mesa;
- sirovu hranu za kućne ljubimce podrijetlom iz maloprodajnih objekata u kojima se rezanje i skladištenje vrši isključivo u svrhu opskrbe potrošača izravno na licu mjesta;
- ugostiteljske ostatke, osim:
  - ako dolaze iz međunarodnog prometa;
  - ako su namijenjeni prehrani životinja;
  - ako su namijenjeni sterilizaciji pod tlakom ili procesiranju nekom od propisanih metoda ili za proizvodnju bioplina ili komposta;
- materijal s ribarskih brodova koji se odlaže u more, sukladno važećim propisima o higijeni hrane životinjskog podrijetla, osim utrobe riba koje pokazuju znakove bolesti uključujući i parazite koji su prenosivi na ljude, ne dovodeći u pitanje važeće propise iz oblasti zaštite okoliša u Bosni i Hercegovini;
- sirovu hranu za kućne ljubimce dobivenu od životinja zaklanih na posjedu isključivo za vlastitu domaću potrošnju;
- izmet i urin osim đubriva i guana koji nije mineraliziran;
- jajne ćelije, embrije i sjeme za potrebe osjemenjivanja životinja.

(2) Ova Odluka nema utjecaja na važeće propise iz oblasti veterinarstva u Bosni i Hercegovini čiji je cilj kontrola i iskorjenjivanje bolesti životinja.

Članak 4.

(Definicije)

Pojedini termini koji se koriste u ovoj Odluci imaju slijedeće značenje:

- nusproizvodi životinjskog podrijetla su cijeli životinjski trupovi ili dijelovi trupova ili proizvodi životinjskog podrijetla koji nisu namijenjeni prehrani ljudi, uključujući jajne ćelije, embrije i sjeme za osjemenjivanje životinja;
- proizvodi dobiveni od nusproizvoda životinjskog podrijetla su proizvodi dobiveni nakon jednog ili više tretmana, izmjena ili koraka prerade nusproizvoda životinjskog podrijetla;

- c) proizvodi životinjskog podrijetla su hrana životinjskog podrijetla, uključujući med i krv, žive školjke i mekušce, žive bodljokošce, žive plaštaše, žive tune i žive morske gastropode, namijenjene za prehranu ljudi i ostale životinje namijenjene obradi s ciljem da se žive dopreme do krajnjeg potrošača;
- d) trup označava tijelo životinje nakon klanja i obrade;
- e) životinja znači sve životinje, kralježnjake i beskralježnjake;
- f) posjedska životinja znači bilo koja životinja koja se čuva, tovi ili uzgaja i koristi za proizvodnju hrane, vune, krzna i perja, kože ili bilo kojeg drugoga proizvoda dobivenog od životinje ili u druge svrhe posjedskog uzgoja;
- g) kopitari znači taksonomska obitelj konja i srodnih životinja uključujući magarce, zebre, nosoroge i tapire. Sve postojeće vrste spadaju u rod *Equus*;
- h) divlja životinja je svaka životinja koju ljudi ne drže;
- i) kućni ljubimac je svaka životinja koja pripada vrsti koju ljudi uobičajno njeguju i drže, osim u svrhe uzgoja, ali ne konzumiraju;
- j) vodena životinja znači ribe iz nadrazreda *Agnatha* i razreda *Chondrichthyes* i *Osteichthyes*, mekušci iz koljena *Mollusca* i ljuskavci iz podkoljena *Subphylum Crustacea*;
- k) subjekt u poslovanju je fizička ili pravna osoba koja posjeduje nusproizvod životinjskog podrijetla ili njegov proizvod pod kontrolom, uključujući prijevoznike, trgovce i korisnike;
- l) korisnik je fizička ili pravna osoba koja posjeduje nusproizvode životinjskog podrijetla i proizvode dobivene od njih za prehranu u posebne svrhe, za istraživanje ili za druge posebne svrhe;
- m) objekt ili pogon označava bilo koje mjesto u kojemu se izvode bilo koje operacije koje uključuju rukovanje s nusproizvodima životinjskog podrijetla ili proizvodima dobivenih od njih, osim brodova za ribolov;
- n) stavljanje na tržište je svaki postupak čija je svrha prodaja nusproizvoda životinjskog podrijetla ili njihovih proizvoda propisano ovom Odlukom, nekoj trećoj osobi ili bilo koji drugi oblik isporuke, uz naplatu ili besplatno, ili skladištenje radi kasnije isporuke kupcu;
- o) provoz je kretanje nusproizvoda i njihovih proizvoda iz jedne države preko teritorija Bosne i Hercegovine do mjesta istovara u drugoj državi, osim morskim ili zračnim putem;
- p) izvoz je kretanje nusproizvoda i njihovih proizvoda iz Bosne i Hercegovine u drugu zemlju;
- r) prenosive spongiformne encefalopatije (TSE) su sve prenosive spongiformne encefalopatije osim onih koje se pojavljuju kod ljudi;
- s) specifični rizični materijal su tkiva navedena u važećim propisima Bosne i Hercegovine kojima se mogu prenijeti bolesti iz skupine spongiformnih encefalopatija;
- t) sterilizacija pod tlakom je prerada nusproizvoda životinjskog podrijetla, nakon smanjenja čestica ne više od 50 mm, na temperaturi višoj od 133°C u srži, tijekom najmanje 20 minuta bez prekida, pri apsolutnom tlaku od najmanje 3 bara;
- u) đubrivo označava izmet i/ili urin posjedskih životinja, sa ili bez stelje, osim od riba iz uzgoja;
- v) ovlašteno odlagalište otpada je deponija otpada sukladno važećim propisima u Bosni i Hercegovini;
- z) organsko gnojivo i poboljšivač zemljišta je materijal životinjskog podrijetla koji se koristi za održavanje ili poboljšanje prehrane biljaka, održavanje ili poboljšanje fizičkih i kemijskih svojstava i biološke aktivnosti zemljišta, bilo odvojeno ili zajedno, uključujući stajnjak, guano koji nije mineraliziran, sadržaj probavnog trakta, kompost i sva ostale ostatke hrane;
- aa) daleko područje je područje u kojemu je populacija životinja mala i gdje su objekti toliko udaljeni, da su organiziranje sakupljanja i prijevoz neprihvatljivi u odnosu na lokalno uklanjanje;
- bb) izraz hrana koji se koristi u ovoj Odluci ima značenje prema članku 2. Zakona o hrani ("Službeni glasnik BiH", broj 50/04);
- cc) izraz hrana za životinje koji se koristi u ovoj Odluci ima značenje prema članku 3. točka 4. Zakona o hrani;
- dd) materijal iz centrifuge ili materijal iz separatora mulja označava materijal koji je sakupljen kao nusproizvod, nakon čišćenja sirovog mlijeka i odvajanja obranog mlijeka i vrhnja iz sirovog mlijeka;
- ee) otpad je svaka tvar ili proizvod koju vlasnik odbacuje ili namjerava odbaciti ili se od njega traži da ih odbaci;
- ff) spalionica je svaki nepokretni ili pokretni pogon i oprema namijenjeni za termičku obradu otpada se ili bez iskorištavanja proizvedene toplote izgaranjem. Ovo uključuje spaljivanje putem oksidacije otpada kao i druge termičke obrade kao što su: procesi pirolize, gasifikacija ili plazma procesi tako da se materije usljed tretmana spaljuju. Ova definicija obuhvata cijeli pogon, uključujući sve linije za spaljivanje, primitak otpada, skladištenje, predobrada i obrada u pogonu, otpad, gorivo, sustav opskrbljivanja zrakom, kotlovnica, postrojenja za obradu izduvnih plinova u pogonu, postrojenja za obradu ili skladištenje ostataka i otpadnih voda, dimnjak, uređaji i sustavi za kontrolu spaljivanja, bilježenja i praćenja uvjeta spaljivanja;
- gg) ko-spalionica je svaki nepokretni ili pokretni pogon čija je glavna svrha stvaranje energije ili proizvodnja materijala i proizvoda koji koristi otpad, kao osnovno ili dodatno gorivo, ili u kojemu je otpad termički obrađen radi odlaganja;
- Ako se ko-spaljivanje odvija na takav način da glavna svrha pogona nije stvaranje energije ili proizvodnja materijala i proizvoda, na način kao što je navedeno u ovoj točki, nego termički tretman otpada, pogon će se smatrati spalionicom u smislu točke ff) ovog članka. Ova definicija obuhvata cijeli pogon, uključujući sve linije za spaljivanje, primitak otpada, skladištenje, predobrada i obrada u pogonu, otpad, gorivo, sustav opskrbljivanja zrakom, kotlovnica, postrojenja za obradu izduvnih plinova u pogonu, postrojenja za obradu ili skladištenje ostataka i otpadnih voda, dimnjak, uređaji i sustavi za kontrolu spaljivanja, bilježenja i praćenja uvjeta spaljivanja.
- hh) guano je izmet (fekalije i urin) morskih ptica, tuljana i šišmiša.

Članak 5.

(Mjerodavna tijela)

Mjerodavna tijela za provođenje ove Odluke u Bosni i Hercegovini su:

- a) Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine - Ured za veterinarstvo Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: MVTEO-UZV);
- b) mjerodavna veterinarska tijela entiteta i Brčko Distrikta BiH - mjerodavna tijela definirana Zakonom o veterinarstvu u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", broj 46/00), Zakonom o veterinarstvu u Republici Srpskoj ("Službeni glasnik RS", broj 42/08) i Zakonom o veterinarstvu u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", broj 34/02) (u daljnjem tekstu: mjerodavna veterinarska tijela);
- c) mjerodavna veterinarska inspekcijaska tijela - mjerodavna tijela definirana Zakonom o inspekcijama Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", broj 69/05) i Zakonom o inspekcijama Republike Srpske ("Službeni glasnik RS", broj 74/10) (u daljnjem tekstu: mjerodavna veterinarska inspekcijaska tijela).

Poglavlje II. Lanac proizvodnje**Članak 6.**

(Polazna točka u lancu proizvodnje i obveze)

- (1) Subjekti u poslovanju, kada proizvedu nusproizvode životinjskog podrijetla ili proizvode dobivene od njih dužni su nusproizvode razvrstati u određene kategorije i osigurati da se nusproizvodi obrade na način kako je propisano ovom Odlukom.
- (2) Nusproizvodi životinjskog podrijetla ili proizvodi dobiveni od njih moraju se sakupljati, prevoziti, njima rukovati, obraditi, preraditi, skladištiti i stavljati na tržište, koristiti i zbrinjavati na način kako je propisano ovom Odlukom.
- (3) Mjerodavna veterinarska tijela dužna su osigurati, putem koncesije za obavljanje veterinarsko-higijenske službe ili putem organiziranja veterinarsko-higijenske službe sukladno svojim mjerodavnostima, zadovoljavanje uvjeta iz stavka (2) ovog članka.
- (4) Odredbe iz stavka (3) ovog članka počinju se primjenjivati nakon isteka jedne godine od dana stupanja na snagu ove Odluke.
- (5) Mjerodavna veterinarska inspeksijska tijela vrše nadzor nad ispunjavanjem uvjeta propisanih ovom Odlukom, duž cijelog lanca proizvodnje nusproizvoda životinjskog podrijetla i proizvoda dobivenih iz nusproizvoda životinjskog podrijetla, kao što je navedeno u stavku (2) ovog članka.
- (6) Mjerodavna veterinarska inspeksijska tijela vrše i nadzor nad sakupljanjem, označavanjem i prijevozom bez nepotrebnog odlaganja, tretiranjem, uporabom ili prodajom nusproizvoda životinjskog podrijetla, sukladno ovoj Odluci.

Članak 7.

(Završna točka u lancu proizvodnje)

- (1) Proizvodi dobiveni iz nusproizvoda životinjskog podrijetla navedeni u članku 34. ove Odluke nisu regulirani ovom Odlukom i predmet su drugih važećih propisa u Bosni i Hercegovini.
- (2) Proizvodi dobiveni iz nusproizvoda životinjskog podrijetla iz stavka (1) ovog članka mogu biti stavljeni na tržište bez ograničenja i ne podliježu inspeksijskom nadzoru sukladno ovoj Odluci.
- (3) Završna točka u proizvodnom lancu iz članka 34. ove Odluke može biti izmijenjena za proizvode:
  - a) od toč. a) do d) članka 34. ove Odluke, u slučaju rizika za zdravlje životinja;
  - b) toč. e) i f) članka 34. ove Odluke, u slučaju opasnosti za veterinarsko javno zdravstvo ili zdravlje životinja.
- (4) Za dobivene proizvode iz čl. 36. i 37. ove Odluke koji više ne predstavljaju značajnu opasnost za veterinarsko javno zdravstvo ili zdravlje životinja, završna točka u proizvodnom lancu može biti određena, nakon koje oni više ne podliježu uvjetima ove Odluke.
- (5) Proizvodi dobiveni iz nusproizvoda životinjskog podrijetla iz stavka (4) ovog članka mogu biti stavljeni na tržište, bez ograničenja i neće više biti predmetom inspeksijskog nadzora sukladno ovoj Odluci.
- (6) U slučaju opasnosti za veterinarsko javno zdravstvo i zdravlje životinja, odredbe članka 51. Zakona o hrani, primjenjuju se, nakon potrebitih izmjena, na proizvode iz čl. 34. i 37. ove Odluke.

Poglavlje III. Zdravlje životinja i kategorizacija nusproizvoda**Članak 8.**

(Opća ograničenja zdravlja životinja)

- (1) Nusproizvodi životinjskog podrijetla i proizvodi dobiveni iz nusproizvoda životinjskog podrijetla prijemljivih vrsta životinja ne smiju se otpremiti iz objekata, pogona ili zona koji su predmet ograničenja:
  - a) sukladno važećim propisima iz oblasti veterinarstva u Bosni i Hercegovini ili;

- b) zbog prisutnosti zaraznih bolesti: govede kuge, kuge malih preživača (*Peste des petits ruminants*), vezikularne bolesti svinja, bolesti plavog jezika, epizootične hemoragične bolesti jelena, boginja ovaca i koza, vezikularnog stomatitisa, zarazne uzetosti svinja (Tješinska bolest), bolesti kvrgave kože, groznice Riftske doline.
- (2) Odredbe stavka (1) ovog članka ne primjenjuju se kod nusproizvoda životinjskog podrijetla i proizvoda dobivenih iz nusproizvoda životinjskog podrijetla pod uvjetima koji sprečavaju širenje bolesti prenosivih na ljude ili životinje, sukladno drugim važećim propisima iz oblasti veterinarstva u Bosni i Hercegovini.

Članak 9.

(Kategorizacija nusproizvoda životinjskog podrijetla i proizvoda dobivenih iz nusproizvoda životinjskog podrijetla)

- (1) Nusproizvodi životinjskog podrijetla moraju biti razvrstani u propisane kategorije prema razini rizika po veterinarsko javno zdravstvo i zdravlje životinja sukladno listama propisanim u čl. 10., 11. i 12. ove Odluke.
- (2) Proizvodi dobiveni iz nusproizvoda životinjskog podrijetla moraju ispunjavati uvjete za propisanu kategoriju, osim ako nije drugačije propisano ovom Odlukom ili mjerama za provođenje ove Odluke koja određuje uvjete pod kojima navedeni proizvodi ne podliježu tim mjerama.
- (3) Materijali kategorija 1, 2 i 3 iz čl. 10., 11. i 12. ove Odluke mogu biti dopunjeni na temelju znanstvenog napretka glede procjene razine rizika, pod uvjetom da se takav napredak može utvrditi na temelju procjene rizika od strane odgovarajuće znanstvene ustanove. Nusproizvodi životinjskog podrijetla navedeni u tim članovima ne mogu biti uklonjeni, nego se samo promjene i dopune u kategorizaciji tih nusproizvoda mogu izvršiti.

Članak 10.

(Materijal Kategorije 1)

U materijal Kategorije 1 ubrajaju se sljedeći nusproizvodi životinjskog podrijetla:

- a) svi dijelovi trupa, odnosno lešine uključujući kožu sljedećih životinja:
  - 1) životinja za koje se sumnja da su zaražene TSE-om ili kod kojih je prisutnost TSE-a službeno potvrđena;
  - 2) životinja ubijenih u provođenju mjera iskorjenjivanja TSE-a;
  - 3) životinja koje nisu uzgajane na posjedima i divljih životinja, uključujući posebno kućne ljubimce i životinje iz zoooloških vrtova;
  - 4) životinja korištenih u pokusima za znanstvene svrhe ukoliko je pokus rizičan po zdravlje ljudi i životinja;
  - 5) divljih životinja, kada se sumnja da su zaražene bolestima koje se mogu prenijeti na ljude ili životinje;
- b) specifični rizični materijal, cijeli trupovi životinja ili dijelovi trupova životinja s kojih nije uklonjen specifični rizični materijal;
- c) nusproizvodi dobiveni od životinja kojima su davane tvari koje su zabranjene važećim propisima iz oblasti veterinarstva u Bosni i Hercegovini i proizvodi životinjskog podrijetla koji sadrže ostatke zagađivača iz okoliša i druge štetne tvari, ako prelaze dopuštene granice propisane važećim propisima iz oblasti veterinarstva u Bosni i Hercegovini;
- d) nusproizvodi koji sadrže ostatke drugih tvari i kontaminanata (organoklorinih spojeva uključujući poliklorirane bifenole (PCB), organofosfornih spojeva, kemijskih elemenata i boja) koji su iznad dozvoljenih količina sukladno važećim propisima iz oblasti veterinarstva;
- e) nusproizvodi životinjskog podrijetla prikupljeni tijekom tretmana otpadnih voda, sukladno članku 28. stavak (1)

točka c) ove Odluke, iz objekata ili pogona za preradu materijala Kategorije 1 ili iz drugih objekata u kojima se rizični materijal uklanja;

- f) ugostiteljski otpad iz prijevoznih sredstava u međunarodnom prometu;
- g) izmiješani nusproizvodi Kategorije 1 sa bilo kojim materijalom Kategorije 2 ili sa materijalom Kategorije 3 ili oboje.

Članak 11.

(Materijal Kategorije 2)

U materijal Kategorije 2 ubrajaju se slijedeći nusproizvodi životinjskog podrijetla:

- a) stajsko đubrivo, guano koji nije mineraliziran i sadržaj probavnog trakta;
- b) nusproizvodi životinjskog podrijetla prikupljeni tijekom tretmana otpadnih voda sukladno članku 28. točka c), iz objekata ili pogona za preradu materijala Kategorije 2, ili iz klaonice, osim onih iz članka 10. točka e) ove Odluke;
- c) nusproizvodi koji sadrže ostatke veterinarskih lijekova i kontaminata, ako prelaze dozvoljene granice utvrđene važećim propisima iz oblasti veterinarstva u Bosni i Hercegovini o dozvoljenim količinama veterinarskih lijekova i pesticida u proizvodima životinjskog podrijetla;
- d) proizvodi životinjskog podrijetla koji više nisu za prehranu ljudi zbog prisutnosti stranih tijela u tim proizvodima;
- e) proizvodi životinjskog podrijetla, osim onih iz materijala Kategorije 1, koji su uvezeni iz druge zemlje koji nisu sukladni propisima iz oblasti veterinarstva za njihov uvoz, osim ako je tim propisima Bosne i Hercegovine dopušten njihov uvoz, a koji podliježu određenim ograničenjima ili njihovom povratku u drugu zemlju;
- f) životinje i dijelovi životinja, osim onih koji su navedeni u čl.10. ili 12. ove Odluke;
- g) uginule životinje, osim onih za klanje ili ubijenih za prehranu ljudi, uključujući ubijene životinje u svrhu kontrole bolesti;
- h) fetusi;
- i) jajne ćelije, embriji i sjeme za osjemenjavanje životinja, koji nisu namijenjeni za osjemenjavanje;
- j) uginuli pilići u ljusci jajeta;
- k) mješavine nusproizvoda životinjskog podrijetla Kategorije 2 sa nusproizvodima životinjskog podrijetla Kategorije 3;
- l) nusproizvodi životinjskog podrijetla, osim materijala Kategorije 1 ili Kategorije 3.

Članak 12.

(Materijal Kategorije 3)

U materijal Kategorije 3 ubrajaju se slijedeći nusproizvodi životinjskog podrijetla:

- a) trupovi i dijelovi zaklanih životinja ili, u slučaju lovne divljači tijela ili dijelovi ubijenih životinja koji su uporabljivi za prehranu ljudi, ali nisu namijenjeni prehrani ljudi iz komercijalnih razloga;
- b) trupovi ili dijelovi trupa životinja zaklanih u klaonici nakon *ante mortem* pregleda koji su higijenski ispravni za prehranu ljudi, ili trupovi i dijelovi trupa lovne divljači, higijenski ispravni za prehranu ljudi sukladno važećim propisima iz oblasti veterinarstva u Bosni i Hercegovini i to:
  - 1) dijelovi trupa, koji su ocijenjeni kao neuporabljivi za prehranu ljudi sukladno važećim propisima u Bosni i Hercegovini, ali na kojima nema nikakvih znakova bolesti koje se mogu prenijeti na ljude ili životinje;
  - 2) glave peradi;
  - 3) kože uključujući odstranjene dijelove prilikom obrade koža, rogovi i noge, uključujući falange, karpalne i metakarpalne kosti, tarzalne i metatarzalne kosti kod životinja, osim preživača

koji podliježu testiranju na govede spongiformne encefalopatije (BSE), preživača koji su testirani s negativnim rezultatom na govede spongiformne encefalopatije (BSE) i bolest Scrapie sukladno važećim propisima iz oblasti veterinarstva u Bosni i Hercegovini;

- c) čekinje svinja;
- d) perje;
- e) nusproizvodi životinjskog podrijetla od peradi i glodavaca zaklani na posjedu namijenjeni izravnoj opskrbi krajnjeg potrošača, od strane proizvođača, malim količinama mesa peradi, zečeva, kunića i drugih glodavaca zaklanih na posjedima ili lokalnim maloprodajnim objektima koji ovim svježim mesom izravno opskrbljuju krajnjeg potrošača koji nisu pokazivali znakove bolesti prenosive na ljude;
- f) krv životinja zaklanih u klaonici, osim od preživača za koje se zahtijeva TSE testiranje, preživača koji su testirani s negativnim rezultatom na govede spongiformne encefalopatije (BSE) i bolest Scrapie sukladno važećim propisima iz oblasti veterinarstva u Bosni i Hercegovini, nakon *ante mortem* pregleda čije je meso ocijenjeno higijenski ispravnim za prehranu ljudi;
- g) nusproizvodi životinjskog podrijetla koji proizlaze iz proizvodnje proizvoda namijenjenih za prehranu ljudi, uključujući odmašćene kosti, čvarke i mulj iz separatora ili centrifuge za preradu mlijeka;
- h) proizvodi životinjskog podrijetla, ili hrana koja sadrži proizvode životinjskog porijekla, koji više nisu namijenjeni za prehranu ljudi iz komercijalnih razloga ili zbog problema u proizvodnji ambalaže ili nedostataka ili drugih defekata od kojih nema opasnosti za zdravlje ljudi i zdravlje životinja;
- i) hrana za kućne ljubimce i hrana životinjskog podrijetla ili hrana koja sadrži životinjske nusproizvode, koji iz komercijalnih razloga više nisu namijenjeni prehrani životinja, ili zbog problema u proizvodnji ambalaže, nedostataka ili drugih defekata gdje nema opasnosti za zdravlje ljudi i zdravlje životinja;
- j) krv, posteljica, vuna, perje, dlaka, rogovi, dijelovi kopita i sirovo mlijeko koji potječu od živih životinja koje ne pokazuju znakove bolesti koje se mogu prenijeti putem tih proizvoda na ljude ili životinje;
- k) vodene životinje i dijelovi tih životinja, osim morskih sisavaca, koje nisu pokazivale znakove bolesti koje se mogu prenijeti na ljude ili životinje;
- l) nusproizvodi životinjskog podrijetla podrijetlom od vodenih životinja iz objekata za proizvodnju proizvoda namijenjenih prehrani ljudi;
- m) materijal podrijetlom od životinja koje nisu pokazivale znakove bolesti koje se mogu prenijeti tim materijalom na ljude ili životinje:
  - 1) školjke od ljuskavaca s mekim tkivima ili mesom;
  - 2) materijal podrijetlom od kopnenih životinja, odnosno nusproizvodi valionica, jaja, nusproizvodi jaja, uključujući i ljuske jaja i jednodnevne piliće ubijene iz komercijalnih razloga;
- n) kopneni i vodeni beskralježnjaci osim vrsta patogenih za ljude ili životinje;
- o) životinja i njihovih dijelova iz Reda *Rodentia* i *Lagomorpha*, osim materijala Kategorije 1 kao što je navedeno u članku 10. točka a) alineja 3), 4) i 5) ove Odluke i materijala Kategorije 2 kao što je navedeno u članku 11. toč. od a) do k) ove Odluke;
- p) kože, papci, perje, vuna, rogovi, dlaka i krzno od životinja koje nisu pokazivale kliničke znakove bilo koje bolesti koja se preko tih proizvoda može prenijeti na ljude ili životinje, osim onih iz točke b), c) i d) ovog članka;
- r) masno tkivo životinja koje nisu pokazivale kliničke znakove bolesti koja se može prenijeti na ljude ili životinje, koje su zaklane u klaonici i koje su ocijenjene

higijenski ispravnim za prehranu ljudi nakon *ante mortem* pregleda sukladno važećim propisima u Bosni i Hercegovini;

- s) ugostiteljski ostaci, osim navedenog u članku 10. točka f) ove Odluke.

DIO DRUGI - KORIŠTENJE I ZBRINJAVANJE MATERIJALA

Poglavlje I. Odlaganje, zbrinjavanje i korištenje nusproizvoda životinjskog podrijetla i njihovih proizvoda

Članak 13.

(Ograničenje uporabe)

- (1) Zabranjuje se korištenje nusproizvoda životinjskog podrijetla i njihovih proizvoda za:
- prehranu kopnenih životinja, osim krznašica, sa prerađenim proteinima životinjskog podrijetla dobivenim iz tijela ili dijelova tijela životinja iste vrste;
  - prehranu životinja koje se uzgajaju na posjedima, osim krznašica, ugostiteljskim ostacima ili hranom koja sadrži ugostiteljske ostatke;
  - prehranu posjedskih životinja na obrađenim pašnjacima, bilo izravno kroz ispašu ili hranjenjem silažom, sa zemljišta na kojemu se primjenjuju organska gnojiva i poboljšivači zemljišta, osim ukoliko se ispaša ili prehrana silažom obavlja nakon isteka razdoblja čekanja, koji omogućava adekvatnu kontrolu rizika po javno zdravlje ili zdravlje životinja, i to najmanje 21 dan;
  - prehranu riba iz uzgoja s prerađenim proteinima ribe iste vrste.
- (2) Mjerodavna veterinarska inspeksijska tijela vrše nadzor nad primjenom zabrane iz stavka (1) ovog članka, uključujući metode otkrivanja i ispitivanja koje se koriste za provjeru prisutnosti materijala podrijetlom iz određene vrste kao i dozvoljene vrijednosti prerađenih životinjskih proteina, toč. a) i d) istog stavka ovog članka, uzrokovane sporednom i tehnički neizbježnom kontaminacijom;
- (3) MVTEO-UVZ, uz suglasnost s mjerodavnim veterinarskim tijelima propisuje uvjete za:
- prehranu krznašica s prerađenim životinjskim proteinima iste vrste;
  - prehranu posjedskih životinja pašom sa zemljišta na kojima se primjenjuju organska gnojiva i poboljšivači zemljišta, posebice razdoblje čekanja kao što je navedeno u stavku (1) točki c) ovog članka.

Članak 14.

(Zbrinjavanje i korištenje materijala Kategorije 1)

Materijal Kategorije 1 mora se zbrinuti:

- kao otpad spaljivanjem:
  - izravno bez prethodne obrade ili;
  - nakon obrade, uz sterilizaciju pod tlakom, ako mjerodavno veterinarsko inspeksijsko tijelo tako zahtijeva, uz trajno obilježavanje tako dobivenog proizvoda;
- kao otpad ko-spaljivanjem:
  - izravno, bez prethodne obrade ili;
  - nakon obrade, uz sterilizaciju pod tlakom mjerodavno veterinarsko inspeksijsko tijelo zahtijeva, uz trajno obilježavanje tako dobivenog materijala;
- sterilizacijom pod tlakom, uz trajno obilježavanje tako dobivenog materijala i zakopavanjem u odobrenim deponijama, osim materijala iz članka 10. točka a) alineja 1) i 2) ove Odluke;
- zakopavanjem u odobrenim deponijama u slučaju materijala iz članka 10. točka f) ove Odluke;
- korištenjem kao gorivo, sa ili bez prethodne obrade;
- korištenjem za proizvodnju proizvoda iz čl. 34., 35. i 37. ove Odluke, te stavljanjem na tržište sukladno tim člancima.

Članak 15.

(Zbrinjavanje i korištenje materijala Kategorije 2)

Materijal Kategorije 2 mora se zbrinuti:

- kao otpad spaljivanjem:
  - izravno bez prethodne obrade;
  - nakon obrade, uz sterilizaciju pod tlakom ako mjerodavno veterinarsko inspeksijsko tijelo tako zahtijeva, uz trajno obilježavanje tako dobivenog materijala;
- kao otpad ko-spaljivanjem:
  - izravno, bez prethodne obrade,
  - nakon obrade, uz sterilizaciju pod tlakom ako mjerodavno veterinarsko inspeksijsko tijelo tako zahtijeva, uz trajno obilježavanje tako dobivenog materijala;
- sterilizacijom pod tlakom, uz trajno obilježavanje tako dobivenog materijala i zakopavanjem u odobrenim deponijama;
- korištenjem za proizvodnju organskih gnojiva i poboljšivača zemljišta, staviti na tržište sukladno članku 33. ove Odluke, nakon sterilizacije pod tlakom, kada je primjenjivo, i trajno obilježiti tako dobiven materijal;
- kompostiranjem ili pretvaranjem u bioplin:
  - nakon sterilizacije pod tlakom, te trajno obilježiti tako dobiveni materijal ili;
  - u slučaju gnojiva, probavnog trakta i sadržaja probavnog trakta, mlijeka, mliječnih proizvoda, kolostruma, jaja i proizvoda, za koje mjerodavno veterinarsko inspeksijsko tijelo smatra da ne predstavljaju opasnost za širenje zarazne bolesti, sa ili bez prethodne obrade;
- primjenjivanjem na zemljište bez obrade, u slučaju gnojiva, sadržaja probavnog trakta odvojenog od probavnog trakta, mlijeka, mliječnih proizvoda i kolostruma za koje mjerodavno veterinarsko inspeksijsko tijelo smatra da ne predstavljaju opasnost za širenje zarazne bolesti;
- siliranjem, kompostiranjem ili proizvodnjom bioplina u slučaju materijala podrijetlom od vodenih životinja;
- korištenjem kao gorivo, sa ili bez prethodne obrade, odnosno korištenjem za proizvodnju proizvoda iz čl. 34., 35. i 37. i stavljanjem na tržište na način kako je propisano ovom Odlukom.

Članak 16.

(Zbrinjavanje i korištenje materijala Kategorije 3)

Materijal Kategorije 3 mora se zbrinuti:

- kao otpad spaljivanjem, sa ili bez prethodne obrade;
- kao otpad ko-spaljivanjem;
- nakon obrade, zbrinuti na odobrene deponije;
- obradom, osim u slučaju materijala Kategorije 3 koji se promijenio raspadanjem ili kvarenjem tako da predstavlja rizik za zdravlje ljudi ili zdravlje životinja, i iskorištavanjem:
  - za proizvodnju hrane za životinje uzgajane na posjedu, osim krznašica, te staviti na tržište sukladno članku 32., osim u slučaju materijala iz članka 12., toč. p), r) i s) ove Odluke,
  - za proizvodnju hrane za krznašice i staviti na tržište sukladno članku 37. ove Odluke;
  - za proizvodnju hrane za kućne ljubimce i staviti na tržište sukladno članku 36. ove Odluke ili;
  - za proizvodnju organskih gnojiva i poboljšivača zemljišta i staviti na tržište sukladno članku 33. ove Odluke;
- iskorištavanjem za proizvodnju sirove hrane za kućne ljubimce i staviti na tržište sukladno članku 36. ove Odluke;
- kompostiranjem ili pretvaranjem u bioplin;
- u slučaju materijala podrijetlom od vodenih životinja, siliranjem, kompostiranjem ili pretvaranjem u bioplin;

- h) u slučaju školjki od ljuskavaca, osim onih navedenih u članku 3. stavak (1) točka f), ljuski jaja, korištenjem pod uvjetima koje određuje mjerodavno veterinarsko inspeksijsko tijelo, u cilju zaštite veterinarskog javnog zdravstva i životinja;
- i) kao gorivo, sa ili bez prethodne obrade;
- j) za proizvodnju proizvoda iz čl. 34., 35. i 37. ove Odluke te staviti na tržište sukladno tim člancima;
- k) u slučaju ugostiteljskog otpada iz članka 12. točka s), sterilirati pod tlakom ili obraditi prema metodama navedenim u članku 56. stavak (1) točka b) ili kompostirati ili pretvoriti u bioplín;
- l) u slučaju sirovog mlijeka, kolostruma i njihovih proizvoda za koje mjerodavno veterinarsko inspeksijsko tijelo ne smatra da predstavljaju opasnost od zaraznih bolesti prenosivih na ljude i životinje, primjenom na zemljište bez obrade.

Poglavlje II. Odstupanja i alternativne metode

Članak 17. (Odstupanja)

Osim na način kako je propisano u čl. 14., 15. i 16. ove Odluke nusproizvodi životinjskog podrijetla mogu se:

- a) koristiti i zbrinjavati pod posebnim uvjetima sukladno članku 53. stavak (1) točka a) ove Odluke;
- b) koristiti za istraživačke i posebne svrhe sukladno članku 18. ove Odluke;
- c) koristiti za posebne svrhe prehrane sukladno članku 19. ove Odluke;
- d) zbrinuti sukladno članku 20. ove Odluke;
- e) zbrinuti ili koristiti alternativne metode propisane člankom 21. na temelju parametara koji moraju uključivati sterilizaciju pod tlakom ili druge uvjete iz ove Odluke ili provođenje mjera za to;
- f) u slučaju materijala Kategorije 2 i materijala Kategorije 3 uz odobrenje mjerodavnog veterinarskog tijela, koristiti za pripremu i primjenu na zemljište kao biodinamički preparat prema propisima koji se odnose na organsku proizvodnju i označavanje ekoloških proizvoda;
- g) u slučaju materijala Kategorije 3, uz odobrenje mjerodavnog veterinarskog tijela, koristiti za hranjenje kućnih ljubimaca;
- h) u slučaju materijala životinjskog podrijetla, osim materijala Kategorije 1, koji nastaje tijekom hirurških intervencija na živim životinjama ili tijekom poroda životinja na posjedu, uz odobrenje mjerodavnih veterinarskih tijela, zbrinuti na posjedu.

Članak 18.

(Istraživanje i druge posebne namjene)

- (1) MVTEO-UZV, može, iznimno od odredbi iz čl. 14., 15. i 16. ove Odluke odobriti korištenje nusproizvoda životinjskog podrijetla i njihovih proizvoda za izložbe, umjetničke aktivnosti, dijagnostiku, edukativne ili istraživačke svrhe pod uvjetima koji osiguravaju kontrolu nad rizicima po pitanju veterinarskog javnog zdravstva i zdravlja životinja.
- (2) Uvjeti iz stavka (1) ovog članka moraju sadržavati:
  - a) zabranu bilo kakve naknadne uporabe nusproizvoda životinjskog podrijetla ili njihovih proizvoda za druge svrhe i;
  - b) obvezu zbrinjavanja nusproizvoda životinjskog podrijetla ili proizvoda na siguran način po veterinarsko javno zdravstvo i zdravlje životinja, ili ponovnog otpremanja na mjesto podrijetla.
- (3) U slučaju opasnosti po veterinarsko javno zdravstvo i zdravlje životinja koja zahtijeva donošenje mjera za cijeli teritorij Bosne i Hercegovine, posebice u slučaju pojave novih mogućih rizika, uvjeti za uvoz i uporabu nusproizvoda životinjskog podrijetla i njihovih proizvoda navedenih u stavku (1) ovog članka moraju sadržavati uvjete za skladištenje, pakiranje, označavanje, transport i odlaganje.

- (4) Uvjete iz stavka (2) ovog članka propisuje MVTEO-UZV, uz suglasnost s mjerodavnim veterinarskim tijelima.

Članak 19.

(Prehrana životinja u posebne svrhe)

- (1) Mjerodavno veterinarsko tijelo odobrava, iznimno od odredbi čl. 15. i 16. ove Odluke, a pod uvjetima koji osiguravaju nadzor nad rizicima po pitanju veterinarskog javnog zdravstva i zdravlja životinja, prikupljanje i korištenje materijala Kategorije 2, pod uvjetom da dolazi od životinja koje nisu ubijene ili nisu uginule kao rezultat prisutnosti ili sumnje na prisutnost bolesti prenosivih na ljude ili životinje, kao i materijala Kategorije 3, za prehranu:
  - a) zooloških životinja;
  - b) gmizavaca i ptica grabljivica osim u zoološkom vrtu;
  - c) krznašica;
  - d) divljih životinja;
  - e) pasa iz registriranih uzgajališta, ili uzgoja lovačkih pasa;
  - f) pasa i mačaka u skloništima;
- (2) Mjerodavno tijelo iz stavka (1) ovog članka odobrava, pod uvjetima koji osiguravaju nadzor nad rizicima po pitanju veterinarskog javnog zdravstva i zdravlja životinja, prikupljanje i korištenje ličinki i crva koji se koriste kao mamci za ribolov.
- (3) Mjerodavno tijelo iz stavka (1) ovog članka može odobriti, iznimno od odredbi članka 14. ove Odluke, te sukladno uvjetima propisanim sukladno stavku (3) ovog članka:
  - a) prehranu materijalom Kategorije 1 iz članka 10. stavak (1) točka b) i materijalom podrijetlom od životinja iz zoološkog vrta za hranjenje životinja u zoološkom vrtu;
  - b) prehranu materijalom Kategorije 1 iz članka 10. stavak (1) točka b) ugroženih ili zaštićenih vrsta ptica strvinarki i drugih vrsta ptica koje žive u svom prirodnom staništu.
- (4) MVTEO-UZV, uz suglasnost s mjerodavnim veterinarskim tijelima propisuje:
  - a) uvjete pod kojima se obavlja sakupljanje sukladno stavku (1) ovog članka u odnosu na kretanje, skladištenje i korištenje materijala Kategorije 2 i materijala Kategorije 3 za prehranu, uključujući i slučajeve pojave novih rizika i;
  - b) uvjete pod kojima se, u nekim slučajevima iznimno od obveze utvrđene u članku 22. stavak (1), obavlja prehrana materijalom Kategorije 1 kao što je navedeno u stavku (2) ovog članka, uključujući:
    - 1) ugrožene ili zaštićene vrsta ptica strvinarki i drugih vrsta koje mogu biti hranjene tim materijalom;
    - 2) mjere za sprečavanje rizika po veterinarsko javno zdravstvo i zdravlje životinja.

Članak 20.

(Sakupljanje, prijevoz i zbrinjavanje)

- (1) Mjerodavna veterinarska tijela mogu, iznimno od odredbi čl. 14., 15., 16. i 22. ove Odluke, odobriti:
  - a) zakopavanje uginulih kućnih ljubimaca i kopitara;
  - b) spaljivanje ili zakopavanje na licu mjesta ili na neki drugi način pod nadzorom mjerodavnih veterinarskih inspeksijskih tijela, materijala Kategorije 1 navedenog u članku 10. točka a) alineja 5) i točka b), materijala Kategorije 2 i materijala Kategorije 3 u udaljenim područjima;
  - c) spaljivanje ili zakopavanje na mjestu ili na neki drugi način pod nadzorom mjerodavnih veterinarskih inspeksijskih tijela, materijala Kategorije 1 navedenih u članku 10. točka b), materijala Kategorije 2 i materijala Kategorije 3 u područja gdje je pristup praktično nemoguć ili gdje pristup ovisi o zemljopisnim ili klimatskim uvjetima, elementarnim nepogodama, koji predstavljaju rizik za zdravlje i sigurnost osoblja koji sakupljaju ili gdje pristup zahtijeva korištenje nesrazmjerano velikih finansijskih sredstava;
  - d) neki drugi način osim spaljivanja ili zakopavanja na licu mjesta, pod nadzorom mjerodavnih veterinarskih

- inspeksijskih tijela, u slučaju materijala Kategorije 2 i materijala Kategorije 3 koji ne predstavljaju opasnost za zdravlje životinja i veterinarsko javno zdravstvo, kada količina materijala ne prelazi tjednu količinu koja se određuje u odnosu na prirodu djelatnosti i podrijetlo životinja od kojih nastaju nusproizvodi;
- e) spaljivanje ili zakopavanje na licu mjesta, pod uvjetima koji sprečavaju prijenos rizika po pitanju veterinarskog javnog zdravstva i zdravlja životinja, nusproizvoda životinjskog podrijetla, osim materijala Kategorije 1 navedenih u članku 10. točka a) alineja 1) u slučaju izbijanja bolesti životinja koje se obvezno prijavljuju, ako će prijevoz do najbližeg pogona za obradu ili odlaganje nusproizvoda životinjskog podrijetla povećati opasnost od širenja rizika po veterinarsko javno zdravstvo i zdravlje životinja, ili u slučaju rasprostranjenog izbijanja epizootičnih bolesti, ako kapacitet pogona ne može zadovoljiti potrebe i;
- f) spaljivanje ili zakopavanje na licu mjesta, pod uvjetima koji sprečavaju opasnost po veterinarsko javno zdravstvo i zdravlje životinja, pčela i nusproizvoda pčelarstva.
- (2) Populacije životinja pojedinih vrsta u dalekim područjima iz stavka (1) točka b) ovog članka ne smiju premašiti maksimalni procent populacije te vrste životinja u tom dalekom području.
- (3) Mjerodavna veterinarska tijela moraju imati podatke o:
- području koje se smatra udaljenim područjem u svrhu primjene stavka (1) točke b) ovog članka, razloge za takvu kategorizaciju i ažurne informacije o svim promjenama u svezi te kategorizacije;
  - korištenju i odobravanju predviđenom u stavku (1) toč. c) i d) ovog članka, obzirom na materijal Kategorije 1 i materijal Kategorije 2.
- (4) Za provođenje ovog članka MVTEO-UZV, uz suglasnost s mjerodavnim veterinarskim tijelima propisuje:
- uvjete čiji je cilj osigurati kontrolu rizika veterinarskog javnog zdravstva i zdravlja životinja u slučaju spaljivanja i zakopavanja na licu mjesta;
  - maksimalni procent populacije životinja iz stavka (2) ovog članka;
  - količinu nusproizvoda životinjskog podrijetla, u odnosu na prirodu aktivnosti i podrijetlo životinja, kao što je navedeno u stavku (1) točka d) ovog članka;
  - popis bolesti iz stavka (1) točke e) ovog članka.

Članak 21.

(Odobranje alternativnih metoda)

- Postupak za odobrenje alternativnih metoda korištenja ili zbrinjavanja nusproizvoda životinjskog podrijetla ili za proizvode dobivene od nusproizvoda životinjskog podrijetla mora biti pokrenut od strane MVTEO-UZV ili od strane zainteresirane stranke.
- Zainteresirana stranka će poslati svoj zahtjev MVTEO-UZV, koji će ga prosljediti Agenciji za sigurnost hrane Bosne i Hercegovine koja daje mišljenje na predmetnu alternativnu metodu.

DIO TREĆI - OBVEZE SUBJEKTA U POSLOVANJU

Poglavlje I. Sakupljanje, transport i sljedivost

Članak 22.

(Sakupljanje, označavanje i prijevoz)

- Subjekti u poslovanju moraju sakupljati, označavati i prevoziti nusproizvode životinjskog podrijetla bez nepotrebnog odlaganja, pod uvjetima koji sprečavaju rizike po veterinarsko javno zdravstvo i zdravlje životinja.
- Subjekti u poslovanju moraju osigurati da nusproizvode životinjskog podrijetla i njihove proizvode tijekom prijevoza prati komercijalni dokument ili zdravstveni certifikat.
- Iznimno od stavka (1) ovog članka, mjerodavna veterinarska tijela mogu odobriti prijevoz gnojiva između dvije točke na

istom posjedu ili između posjeda i korisnika gnojiva bez komercijalnog dokumenta ili zdravstvenog certifikata.

- Subjekti u poslovanju moraju sakupljati, prevoziti i raspolagati s ugostiteljskim ostacima, sukladno važećim propisima iz oblasti veterinarstva u Bosni i Hercegovini.
- MVTEO-UZV, uz suglasnost s mjerodavnim veterinarskim tijelima propisuje:
  - model komercijalnog dokumenta koji mora pratiti nusproizvode životinjskog podrijetla tijekom prijevoza prema važećim propisima iz oblasti veterinarstva u Bosni i Hercegovini;
  - model zdravstvenog certifikata i uvjete koji određuju način na koji moraju pratiti nusproizvode životinjskog podrijetla i proizvode dobivene od nusproizvoda životinjskog podrijetla prema važećim propisima iz oblasti veterinarstva u Bosni i Hercegovini;
  - slučajeve u kojima je potrebit zdravstveni certifikat, uzimajući u obzir razinu rizika po veterinarsko javno zdravstvo i zdravlje životinja, koji proizlaze iz određenih proizvoda dobivenih od nusproizvoda životinjskog podrijetla;
  - slučajeve u kojima, iznimno od stavka (2) ovog članka i imajući u vidu nisku razinu rizika po veterinarsko javno zdravstvo i zdravlje životinja koji proizlaze iz određenih nusproizvoda životinjskog podrijetla ili njihovih proizvoda dobivenih od nusproizvoda životinjskog podrijetla, prijevoz proizvoda dobivenih od nusproizvoda može se odvijati bez dokumenata ili certifikata iz tog stavka;
  - zahtjeve za označavanje, uključujući i etiketiranje, te za odvajanje različitih kategorija nusproizvoda životinjskog podrijetla tijekom prijevoza;
  - uvjete za sprečavanje rizika po veterinarsko javno zdravstvo i zdravlje životinja koji nastaju tijekom prikupljanja i transporta nusproizvoda životinjskog podrijetla, uključujući i uvjete za siguran prijevoz tih proizvoda u odnosu na kontejnere, vozila i materijale za pakiranje;
  - način sakupljanja, prijevoza i raspolaganja s materijalom Kategorije 3.

Članak 23.

(Sljedivost)

- Subjekti u poslovanju koji izručuju, prevoze ili primaju nusproizvode životinjskog podrijetla ili proizvode dobivene od nusproizvoda životinjskog podrijetla moraju voditi evidenciju pošiljki, komercijalnih dokumenata i zdravstvenih certifikata, osim kada je odobrenje za transport nusproizvoda životinjskog podrijetla ili proizvoda dobivenih od nusproizvoda životinjskog podrijetla bez komercijalnih dokumenata ili zdravstvenih certifikata sukladno članku 22. stavak (3), ili sukladno mjerama iz članka 22. stavak (5) točka d) ove Odluke.
- Subjekti u poslovanju iz stavka (1) ovog članka moraju imati sustav sljedivosti i postupke za identifikaciju:
  - drugih subjekata u poslovanju od kojih su dobili nusproizvode životinjskog podrijetla ili proizvode dobivene od nusproizvoda životinjskog podrijetla i;
  - drugih subjekata u poslovanju kojima isporučuju nusproizvode životinjskog podrijetla ili proizvode dobivene od nusproizvoda životinjskog podrijetla.
- Informacije iz stavka (2) ovog članka moraju biti dostupne mjerodavnim veterinarskim inspeksijskim tijelima.
- MVTEO-UZV, uz suglasnost s mjerodavnim veterinarskim tijelima, propisuje:
  - model, sadržaj i način vođenja evidencija iz stavka (1) ovog članka;
  - vremensko razdoblje za čuvanje informacija iz stavka (2) ovog članka.

Poglavlje II. Registracija i odobrenje**Članak 24.**

(Registracija subjekata u poslovanju, objekata i pogona)

- (1) Subjekti u poslovanju moraju:
- prije početka proizvodnje ili bilo koje aktivnosti u bilo kojoj fazi proizvodnje, prijevoza, rukovanja, obrade, skladištenja, stavljanja na tržište, distribucije, korištenja ili zbrinjavanja nusproizvoda životinjskog podrijetla ili proizvoda dobivenih iz nusproizvoda životinjskog podrijetla biti registrirani od strane mjerodavnog veterinarskog tijela;
  - dati na uvid mjerodavnom veterinarskom tijelu podatke o:
    - kategoriji nusproizvoda životinjskog podrijetla ili proizvoda dobivenih od nusproizvoda životinjskog podrijetla koji su pod kontrolom subjekta u poslovanju;
    - načinu obrade nusproizvoda životinjskog podrijetla ili proizvoda dobivenih od nusproizvoda životinjskog podrijetla;
- (2) Subjekti u poslovanju moraju osigurati ažurne informacije mjerodavnim veterinarskim tijelima o bilo kojem objektu pod njihovom kontrolom kao što je navedeno u stavku (1) točka a) ovog članka, uključujući i značajne promjene u aktivnosti kao što je zatvaranje postojećih jedinica objekta ili pogona.
- (3) Detaljne propise o registraciji iz stavka (1) ovog članka propisuje MVTEO-UZV, uz suglasnost s mjerodavnim veterinarskim tijelima.
- (4) Iznimno od odredbi stavka (1) ovog članka, za objekte subjekata u poslovanju koji su ranije odobreni ili registrirani sukladno važećim veterinarskim propisima u Bosni i Hercegovini nisu dužni obavjestiti mjerodavno veterinarsko tijelo o aktivnostima i za aktivnosti koje su ranije odobrene sukladno članku 25. ove Odluke.
- (5) Iznimke iz stavka (4) ovog članka se primjenjuju i za aktivnosti koje uključuju proizvodnju nusproizvoda životinjskog podrijetla na posjedima ili u drugim objektima gdje se životinje drže i uzgajaju.

Članak 25.

(Odobranje objekata ili postrojenja)

- (1) Subjekti u poslovanju moraju imati odobrenje za objekte ili pogone koji su pod njihovom kontrolom od strane mjerodavnog veterinarskog tijela, čiji objekti ili pogoni obavljaju jednu ili više slijedećih aktivnosti:
- preradu nusproizvoda životinjskog podrijetla sterilizacijom pod tlakom s metodama ili odobrenim alternativnim metodama sukladno članku 21. ove Odluke;
  - zbrinjavanje i spaljivanje nusproizvoda životinjskog podrijetla i proizvoda dobivenih od nusproizvoda životinjskog podrijetla, kao otpada, izuzev objekata koji imaju odobrenje za rad sukladno važećim propisima iz oblasti veterinarstva u Bosni i Hercegovini;
  - zbrinjavanje ili ponovno korištenje nusproizvoda životinjskog podrijetla i proizvoda dobivenih od nusproizvoda životinjskog podrijetla, ako su otpad, putem ko-spaljivanja, osim objekata koje imaju dozvolu za rad sukladno važećim propisima iz oblasti veterinarstva u Bosni i Hercegovini;
  - korištenje nusproizvoda životinjskog podrijetla i proizvoda dobivenih od nusproizvoda životinjskog podrijetla kao gorivo;
  - proizvodnju hrane za kućne ljubimce;
  - proizvodnju organskih gnojiva i poboljšivača zemljišta;
  - preradu nusproizvoda životinjskog podrijetla i/ili proizvoda dobivenih od nusproizvoda životinjskog podrijetla u bioplin ili kompost;
  - rukovanje nusproizvodima životinjskog podrijetla nakon sakupljanja, kao što je sortiranje, rezanje, hlađenje, zamrzavanje, soljenje, uklanjanje kože ili materijala specifičnog rizika;

- sabiranje i skladištenje nusproizvoda životinjskog podrijetla;
  - skladištenje proizvoda dobivenih od nusproizvoda životinjskog podrijetla koji se namjeravaju:
    - zbrinuti na deponiju ili spaljivanjem ili se namjeravaju ponovno zbrinuti ko-spaljivanjem;
    - koristiti kao gorivo;
    - koristiti kao hrana za životinje, isključujući objekte ili pogone odobrene ili registrirane sukladno važećim veterinarskim propisima u Bosni i Hercegovini;
    - koristiti kao organska gnojiva i poboljšivači zemljišta, isključujući skladištenje na mjestu izravne primjene.
- (2) Odobrenjem iz stavka (1) ovog članka mora se utvrditi da je objekt ili pogon odobren za proizvodnju nusproizvoda životinjskog podrijetla i/ili proizvoda dobivenih od nusproizvoda životinjskog podrijetla:
- određene kategorije iz čl. 10., 11. ili 12. ove Odluke, ili;
  - više od jedne kategorije navedene u čl. 10., 11. ili 12. ove Odluke, ako se takve operacije obavljaju:
    - trajno pod uvjetima strogog razdvajanja koje onemogućavaju bilo kakav rizik po veterinarsko javno zdravstvo i zdravlje životinja ili;
    - privremeno pod uvjetima koji sprečavaju kontaminaciju, kao odgovor na nedostatak kapaciteta za takve proizvode nastale zbog izbijanja epizootične bolesti, ili u drugim vanrednim i nepredvidivim događajima.

Članak 26.

(Opći higijenski uvjeti)

- (1) Subjekti u poslovanju moraju osigurati da su objekti pod njihovom kontrolom za obavljanje djelatnosti iz članka 25. stavak (1) toč. a) i h) ove Odluke:
- konstruirani na način koji osiguravaju njihovo efikasno čišćenje, dezinfekciju i odgovarajuću izgradnju podova za odvod tekućina;
  - imaju pristup odgovarajućim prostorijama za osobnu higijenu (svlačionice, garderobe, tuš-kabine, umivaonici za osoblje);
  - imaju odgovarajuću zaštitu protiv štetnika, kao što su kukci, glodavci i ptice;
  - održavaju instalacije i opremu u dobrom stanju i osiguravaju da se oprema za mjerenje kalibrira redovito i;
  - imaju adekvatnu opremu za čišćenje i dezinfekciju kontejnera i vozila u cilju izbjegavanja rizika od kontaminacije.
- (2) osobe koje rade u pogonu iz stavka (1) ovog članka trebaju nositi prikladnu, čistu i, gdje je to potrebno, zaštitnu odjeću.
- (3) U objektu ili pogonu:
- zabranjuje se osobama koje rade u nečistom dijelu objekta ili pogona ulazanje u čisti dio objekta ili pogona bez prethodne promjene radne odjeće i obuće i bez dezinfekcije;
  - zabranjuje se pomjeranje opreme i strojeva iz nečistog u čisti dio objekta ili pogona bez prethodne dezinfekcije;
  - subjekt u poslovanju utvrđuje postupke koji se odnose na kretanje osoba i ispravnu uporabu dezinfekcijskih barijera.
- (4) U objektima koji obavljaju djelatnosti iz članka 25. stavak (1) točka a) ove Odluke:
- rukovanje nusproizvodima životinjskog podrijetla mora se obavljati na takav način da se izbjegnju rizici od kontaminacije;
  - nusproizvodi životinjskog podrijetla moraju biti obrađeni u najkraćem mogućem roku. Nakon obrade, proizvodi moraju biti obrađeni i uskladišteni na takav način da se izbjegnju rizici od kontaminacije;
  - tijekom obrade nusproizvoda životinjskog podrijetla i proizvoda dobivenih od nusproizvoda životinjskog podrijetla svaki njihov dio mora biti podvrgnut propisanoj

temperaturi u propisanom vremenskom roku uz sprečavanje ponovnog onečišćenja;

- d) subjekti u poslovanju moraju redovito kontrolirati parametre, posebice temperaturu, tlak, vrijeme, veličinu čestica, gdje je moguće automatski;
- e) postupci čišćenja moraju biti uspostavljeni i dokumentirani za sve dijelove objekta ili pogona.

Članak 27.

(Rukovanje nusproizvodima životinjskog podrijetla)

- (1) Obrada, prerada ili skladištenje nusproizvoda životinjskog podrijetla u objektima ili pogonima mora biti odobrena sukladno važećim propisima iz oblasti veterinarstva u Bosni i Hercegovini u cilju sprečavanja unakrsne kontaminacije.
- (2) Sirovine za proizvodnju želatine i kolagena koji nisu namijenjeni za prehranu ljudi moraju biti skladišteni, obrađeni ili prerađeni u objektima pod uvjetom da je rizik prijena bolesti spriječen odvajanjem takvih sirovina od sirovina za proizvodnju proizvoda životinjskog podrijetla.
- (3) Odrebe st. (1) i (2) ovog članka primjenjuju se ne dovodeći u pitanje posebne uvjete važećih propisa iz oblasti veterinarstva u Bosni i Hercegovini.

Članak 28.

(Obveza donošenja propisa)

Uvjeti i provjere koji su navedeni u ovom članku i propisani u Poglavlju I ovog dijela, propisuje MVTEO-UZV, uz suglasnost s mjerodavnim veterinarskim tijelima, a odnose se na:

- a) infrastrukturu i opremu koja se koristi u objektu ili pogonu;
- b) higijenske uvjete u svezi rukovanja nusproizvodima životinjskog podrijetla i proizvodima dobivenih od nusproizvoda životinjskog podrijetla, uključujući mjere za izmjene higijenskih uvjeta objekata ili pogona iz članka 26. stavak (1) ove Odluke;
- c) uvjete i tehničke zahtjeve za rukovanje, obradu, preradu i skladištenje nusproizvoda životinjskog podrijetla ili proizvoda dobivenih od nusproizvoda životinjskog podrijetla, te uvjete za obradu otpadnih voda;
- d) postupak dokazivanja od strane subjekata u poslovanju radi provjere ispravnosti tretiranja, obrade i prerade nusproizvoda životinjskog podrijetla ili proizvoda dobivenih od nusproizvoda životinjskog podrijetla;
- e) uvjete za rukovanje nusproizvoda životinjskog podrijetla ili proizvoda dobivenih od nusproizvoda životinjskog podrijetla dobivenih od jedne ili više kategorija navedenih u čl. 10., 11. ili 12. ove Odluke, u istom objektu ili pogonu:
  - 1) ako se takve operacije provode odvojeno;
  - 2) ako se takve operacije privremeno provode u određenim slučajevima;
- f) uvjete za sprečavanje unakrsne kontaminacije gdje su nusproizvodi skladišteni, tretirani ili prerađeni u posebnom dijelu objekta ili pogona iz članka 27. ove Odluke;
- g) standardne parametre za preradu u pogonima koji proizvode bioplin ili kompost;
- h) uvjete koji se odnose se na spaljivanje i ko-spaljivanje u pogonima visokog i niskog kapaciteta kako je navedeno u članku 25. stavak (1) toč. b) i c) ove Odluke i;
- i) uvjete koji se odnose se na sagorijevanje nusproizvoda životinjskog podrijetla i proizvoda dobivenih od nusproizvoda životinjskog podrijetla kao što je navedeno u članku 25. stavak (1) točka d) ove Odluke.

Poglavlje III. Vlastite provjere i analiza opasnosti kritičnih kontrolnih točaka

Članak 29.

(Vlastite provjere)

Subjekti u poslovanju moraju posjedovati, provoditi i održavati vlastite provjere u svojim objektima ili pogonima, u cilju usuglašavanja s mjerama i propisima propisanim u ovoj

Odluci. Oni moraju osigurati da nusproizvodi životinjskog podrijetla ili proizvodi dobiveni od nusproizvoda životinjskog podrijetla za koje se sumnja ili utvrdi da nisu sukladni ovoj Odluci zadrže u objektu ili pogonu, osim ako su namijenjeni za odlaganje van objekta ili pogona.

Članak 30.

(Analiza opasnosti i kritične kontrolne točke)

- (1) Subjekti u poslovanju za obavljanje jedne od sljedećih aktivnosti moraju imati, provoditi i održavati pisane procedure ili postupke na temelju načela analize opasnosti i kritičnih kontrolnih točaka (HACCP):
  - a) za preradu nusproizvoda životinjskog podrijetla;
  - b) za preradu nusproizvoda životinjskog podrijetla u bioplin ili kompost;
  - c) za rukovanje i skladištenje s nusproizvodima životinjskog podrijetla iz više od jedne kategorije ili proizvoda dobivenih od nusproizvoda životinjskog podrijetla u istom objektu ili pogonu;
  - d) za proizvodnju hrane za kućne ljubimce.
- (2) Subjekti u poslovanju kako je navedeno u stavku (1) ovog članka naručito moraju:
  - a) utvrditi sve opasnosti koje se moraju spriječiti, ukloniti ili svesti na prihvatljive razine;
  - b) utvrditi kritične kontrolne točke na kojima je kontrola bitna radi sprečavanja ili uklanjanja opasnosti ili njenog smanjivanja na prihvatljivu razinu;
  - c) uspostaviti kritične granice kod kritičnih kontrolnih točaka koje odvajaju prihvatljivost od neprihvatljivosti, radi sprečavanja, uklanjanja ili smanjivanja utvrđenih opasnosti;
  - d) uspostaviti i provoditi efikasnu kontrolu nad postupcima kod kritičnih kontrolnih točaka;
  - e) utvrditi korektivne radnje kada praćenje kritičnih kontrolnih točki nije pod kontrolom;
  - f) utvrditi postupke kako bi potvrdili da mjere navedene u toč. od a) do e) ovog članka su potpune i efektivne. Procedure verifikacije moraju se provoditi redovito;
  - g) voditi evidencije proporcionalno s vrstom i veličinom objekta te dokazati efikasnost primjene mjera navedenih u toč. od a) do f) ovog članka.
- (3) Ukoliko se napravi izmjena u proizvodu, procesu ili fazi proizvodnje, prerade, skladištenja i distribucije, subjekti u poslovanju moraju preispitati svoje postupke i napraviti potrebne izmjene.

Članak 31.

(Vodiči za dobru praksu)

- (1) MVTEO-UZV i mjerodavna veterinarska tijela imaju obvezu da potječu razvitak, širenje i dobrovoljno korištenje vodiča za dobru praksu posebice za primjenu HACCP načela kao što je navedeno u članku 30. ove Odluke. Subjekti u poslovanju mogu koristiti takve smjernice na dobrovoljnoj osnovi.
- (2) Mjerodavna tijela iz stavka (1) ovog članka procjenjuju vodiče za dobru praksu kako bi se osiguralo da:
  - a) su razvijeni u dogovoru s predstavnicima stranaka čiji interesi mogu znatno utjecati, te da su distribuirani po sektorima subjekata u poslovanju;
  - b) je njihov sadržaj prihvatljiv za oblasti na koje se odnose.

DIJELI ČETVRTI - STAVLJANJE NA TRŽIŠTE

Članak 32.

(Stavljanje na tržište nusproizvoda)

- (1) Nusproizvodi životinjskog podrijetla i proizvodi dobiveni od nusproizvoda životinjskog podrijetla namijenjeni prehrani posjedskih životinja, osim krznašica, mogu biti stavljeni na tržište pod uvjetom:
  - a) da su materijali Kategorije 3 ili proizvedeni od materijala Kategorije 3, osim materijala iz članka 12. toč.p), r) i s) ove Odluke;

- b) da su prikupljeni, odnosno obrađeni, kao što je propisano, sukladno uvjetima za sterilizaciju pod tlakom ili drugim uvjetima za sprečavanje rizika po veterinarsko javnog zdravstvo i zdravlje životinja sukladno stavku (2) ovog članka;
  - c) dolaze iz odobrenih ili registriranih objekata ili pogona.
- (2) MVTEO-UZV, uz suglasnost s mjerodavnim veterinarskim tijelima, propisuje mjere za provođenje ovoga članka koje se odnose na prikupljanje, obradu i tretiranje nusproizvoda životinjskog podrijetla i proizvode dobivene iz stavka (1) ovog članka.

Članak 33.

(Stavljanje na tržište gnojiva i poboljšivača zemljišta)

- (1) Organska gnojiva i poboljšivači zemljišta mogu biti stavljeni na tržište i mogu se koristiti pod uvjetima da:
- a) potječu iz materijala Kategorije 2 ili materijala Kategorije 3;
  - b) su proizvedeni sukladno propisanim uvjetima za sterilizaciju pod tlakom ili s drugim uvjetima za sprečavanje rizika po veterinarsko javno zdravstvo i zdravlje životinja, te sve mjere koje su utvrđene sukladno stavku (3) ovog članka;
  - c) dolaze iz odobrenih ili registriranih objekata ili pogona i;
  - d) u slučaju mesno-koštanog brašna proizvedenog iz materijala Kategorije 2 i obrade proteina životinjskog podrijetla namijenjenih za korištenje za organska gnojiva i poboljšivače zemljišta, kada su pomiješani s komponentom gdje se isključuje korištenje smjese u svrhu prehrane životinja, te ih označiti, kada je potrebno prema stavku (3) ovog članka.
- (2) Ostaci od prerade u bioplin ili kompost mogu biti stavljeni na tržište i koristiti kao organska gnojiva i poboljšivači zemljišta.
- (3) MVTEO-UZV, uz suglasnost s mjerodavnim veterinarskim tijelima, donosi propise za stavljanje dodatnih uvjeta ili ograničenja za uporabu organskih gnojiva i poboljšivača zemljišta, pod uvjetom da su takvi propisi opravdani iz razloga zaštite veterinarskog javnog zdravstva i zdravlja životinja.
- (4) Iznimno od odredbe točke d) stavka (1) ovog članka miješanje s komponentom nije potrebno za materijale životinjskog podrijetla, ako je prehrana životinja isključena samim sastavom ili ambalažom.
- (5) MVTEO-UZV, uz suglasnost s mjerodavnim veterinarskim tijelima propisuje:
- a) uvjete za proizvodnju i uporabu organskih gnojiva i poboljšivača zemljišta;
  - b) komponente ili materije za označavanje organskih gnojiva i poboljšivača zemljišta;
  - c) komponente koje se koriste za miješanje s organskim gnojivima i poboljšivačima zemljišta;
  - d) dodatne uvjete, kao što je metoda koja se koristi za označavanje i minimalne proporcije prilikom pripreme smjese, kako bi se isključila uporaba takvih gnojiva i poboljšivača zemljišta u svrhu prehrane životinja i;
  - e) slučajeve u kojima sastav ili pakiranje materijala omogućava da budu izuzeti od uvjeta za miješanje.

Članak 34.

(Stavljanje na tržište proizvoda dobivenih od nusproizvoda životinjskog podrijetla propisanih drugim propisima)

- Subjekti u poslovanju mogu staviti na tržište proizvode dobivene od nusproizvoda životinjskog podrijetla propisanih drugim važećim propisima u Bosni i Hercegovini, ukoliko su uvjeti za kontrolu potencijalnih rizika veterinarskog javnog zdravstva i zdravlja životinja propisani tim propisima i to za:
- a) kozmetičke proizvode što znači tvari ili pripravke, namijenjene za stavljanje u dodir s raznim vanjskim dijelovima ljudskog tijela (epidermis, kosa, nokti, usne i vanjski spolni organi) ili sa zubima i sluzokožom usne šupljine sa ciljem isključivo ili uglavnom za čišćenje i

zaštitu kako bi ih održavali u dobrom stanju, promijenili izgled ili ispravili tjelesne mirise;

- b) aktivna medicinska sredstva koja su namijenjena da se u cjelosti ili djelomično ugrade, operativno ili medicinski, u ljudsko tijelo ili za medicinske intervencije u prirodne otvore, a čija je namjena da ostanu nakon postupka;
- c) medicinske uređaje što znači instrument, aplikator, aparat, softver, materijalne ili druge dijelove, bilo da se koristi sam ili u kombinaciji, uključujući softver namijenjen od strane proizvođača kako bi se posebno koristio u dijagnostičke i/ili terapijske svrhe, koji se koriste za ljude u svrhu:
  - 1) dijagnoze, prevencije, praćenja, liječenja ili ublažavanja bolesti,
  - 2) dijagnoze, praćenja, liječenja, ublažavanja ili nadoknade za ozljede ili hendikep,
  - 3) ispitivanje, zamjenu ili modifikaciju anatomskih ili fizioloških procesa,
  - 4) kontrolu začeća;
- d) in vitro dijagnostičke medicinske uređaje;
- e) veterinarske lijekove što znači bilo koja tvar ili kombinacija tvari koja se koristi za liječenje ili sprečavanje bolesti životinja;
- f) lijekove što znači bilo koja tvar ili kombinacija tvari za liječenje ili sprečavanje bolesti ljudi;
- g) bilo koju tvar ili kombinaciju tvari koja se može davati ljudima s ciljem uspostave medicinske dijagnoze ili obnavljanja, ispravljanja ili modificiranja fiziološke funkcije kod ljudi.

Članak 35.

(Proizvodnja)

Uvoz, prikupljanje i kretanje nusproizvoda životinjskog podrijetla i proizvoda dobivenih od nusproizvoda životinjskog podrijetla namijenjenih objektima ili pogonima za proizvodnju proizvoda iz članka 34. ove Odluke i proizvodnja proizvoda dobivenih od nusproizvoda životinjskog podrijetla obavlja se sukladno važećim propisima u Bosni i Hercegovini. Neiskorišteni materijal iz takvih objekata ili pogona mora se zbrinjavati sukladno važećim propisima u Bosni i Hercegovini.

Članak 36.

(Stavljanje na tržište hrane za kućne ljubimce)

- (1) Subjekti u poslovanju mogu staviti na tržište proizvode dobivene od:
- a) proizvoda dobivenih od nusproizvoda životinjskog podrijetla:
    - 1) iz materijala Kategorije 3, osim materijala iz članka 12. toč. p), r) i s) ove Odluke,
    - 2) u slučaju uvoza hrane za kućne ljubimce ili sirovina za hranu za kućne ljubimce iz materijala Kategorije 1 iz članka 10. točka c), sukladno uvjetima iz članka 41. stavak (1) točka a) ove Odluke,
    - 3) u slučaju sirove hrane za kućne ljubimce, od nusproizvoda životinjskog podrijetla iz članka 12. točka a) i točka b) alineje 1) i 2) ove Odluke.
  - (2) Ako nije osigurana dovoljna kontrola sukladno članu 38. subjekti u poslovanju osiguravaju kontrolu rizika veterinarskog javnog zdravstva i zdravlja životinja sukladno članu 39. ove Odluke.

Članak 37.

(Stavljanje na tržište ostalih proizvoda dobivenih od nusproizvoda životinjskog podrijetla)

- (1) Subjekti u poslovanju mogu staviti na tržište proizvode dobivene od nusproizvoda životinjskog podrijetla, osim proizvoda iz čl. 32., 33., 34. i 36. ove Odluke, pod uvjetom da ti proizvodi:
- a) nisu namijenjeni za korištenje za prehranu posjedskih životinja ili za primjenu na zemljištu s kojeg se te životinje hrane;
  - b) jesu namijenjeni za prehranu krznašica.

- (2) Subjekti u poslovanju osiguravaju kontrolu rizika po veterinarsko javno zdravstvo i zdravlje životinja:
- kroz siguran izvor sukladno članku 38. ove Odluke;
  - sigurno postupanje sukladno članku 39. ove Odluke, ako siguran izvor ne osigurava dovoljnu kontrolu ili;
  - koji potvrđuje da se proizvodi dobiveni od nusproizvoda životinjskog podrijetla koriste sukladno članku 40. ove Odluke, ako tretman ne osigurava dovoljnu kontrolu.

Članak 38.

(Siguran izvor nusproizvoda životinjskog podrijetla)

- (1) Siguran izvor obuhvata korištenje nusproizvoda životinjskog podrijetla:
- od kojih nema opasnosti po veterinarsko javno zdravstvo i zdravlje životinja;
  - koje se skupljaju i prevoze od točke sakupljanja proizvodnih jedinica objekta ili pogona u uvjetima koji isključuju rizike po veterinarsko javno zdravstvo i zdravlje životinja; ili
  - koji su uvezeni u Bosnu i Hercegovinu i prevezeni od točke prvog ulaza do proizvodnog objekta ili pogona pod uvjetima koji isključuju rizike po veterinarsko javno zdravstvo i zdravlje životinja.
- (2) Subjekti u poslovanju moraju osigurati dokumentaciju o uvjetima iz stavka (1) ovog članka, uključujući dokaz o sigurnosti biosigurnosnih mjera poduzetih kako bi se isključili rizici nastali po veterinarsko javno zdravstvo i zdravlja životinja od početnog materijala.
- (3) Dokumentaciju iz stavka (2) ovog članka čuva subjekt u poslovanju i dostupna je mjerodavnom veterinarskom inspeksijskom tijelu.
- (4) U slučaju nusproizvoda iz stavka (1) točke c), pošiljke prati zdravstveni certifikat.

Članak 39.

(Sigurna obrada)

- (1) Sigurna obrada mora obuhvatiti primjenu procesa proizvodnje materijala kojim se smanjuju na prihvatljivu razinu rizici po veterinarsko javno zdravstvo i zdravlje životinja, a koji mogu nastati materijalom ili drugim materijama korištenim u proizvodnom procesu.
- (2) Mora se osigurati da dobiveni proizvod od nusproizvoda životinjskog podrijetla ne predstavlja rizik za veterinarsko javno zdravstvo i zdravlje životinja, putem analize krajnjeg proizvoda.

Članak 40.

(Sigurna krajnja uporaba)

- (1) U sigurnu krajnju uporabu mora biti uvršteno i korištenje proizvoda dobivenih od nusproizvoda životinjskog podrijetla:
- pod uvjetima koji ne predstavljaju rizike za veterinarsko javno zdravstvo ili zdravlje životinja;
  - koji mogu predstavljati opasnost za veterinarsko javno zdravstvo i zdravlje životinja pod uvjetom da je uporaba u posebne svrhe opravdana veterinarskim propisima Bosne i Hercegovine, naručito onim koji se odnose na zaštitu veterinarskog javnog zdravstva i zdravlja životinja.

Članak 41.

(Obveza donošenja propisa)

- (1) Uviete, dokumentaciju i parametre navedene u ovom dijelu propisuje MVTEO-UZV uz suglasnost s mjerodavnim veterinarskim tijelima koji se odnose na:
- uvjete za stavljanje na tržište uvezene hrane za kućne ljubimce ili hrane za kućne ljubimce proizvedene od uvezenih materijala, od materijala Kategorije 1 propisanih člankom 10. točka c) ove Odluke;
  - uvjete o sigurnom izvoru i kretanju materijala koji će biti korišten, tako da se isključe rizici po veterinarsko javno zdravstvo i zdravlje životinja;
  - dokumentaciju navedenu u članku 38. stavak (2) ove Odluke;

- parametre proizvodnog procesa navedene u članku 39. stavak (1) ove Odluke, posebice po pitanju primjene fizičkih ili kemijskih tretmana materijala koji se koristi;
- uvjete testiranja koji se odnose na krajnji proizvod;
- uvjete za sigurno korištenje proizvoda dobivenih od nusproizvoda životinjskog podrijetla, koji predstavljaju opasnost za veterinarsko javno zdravstvo i zdravlje životinja.

DIO PETI - UVOZ, PROVOZ, IZVOZ

Članak 42.

(Uvoz i provoz)

- (1) Nusproizvodi životinjskog podrijetla i proizvodi dobiveni od nusproizvoda životinjskog podrijetla mogu biti uvezeni u ili prevezeni kroz Bosnu i Hercegovinu sukladno:
- relevantnim uvjetima ove Odluke za određene nusproizvode životinjskog podrijetla ili proizvode koji su dobiveni od nusproizvoda životinjskog podrijetla koji su najmanje jednaki onima koji se primjenjuju za proizvodnju i stavljanje na tržište takvih nusproizvoda životinjskog podrijetla ili proizvoda dobivenih od nusproizvoda životinjskog podrijetla unutar Bosne i Hercegovine;
  - uvjetima jednakim onim uvjetima koji se odnose na proizvodnju i stavljanje na tržište takvih nusproizvoda životinjskog podrijetla ili proizvoda dobivenih od nusproizvoda životinjskog podrijetla sukladno propisima iz oblasti veterinarstva Bosne i Hercegovine ili;
  - u slučaju nusproizvoda životinjskog podrijetla i proizvoda dobivenih od nusproizvoda životinjskog podrijetla, navedenih u čl. 34., 36. i 37. ove Odluke, primjenivat će se uvjeti navedeni u tim člancima.
- (2) Iznimno od stavka (1) ovog članka, uvoz i provoz:
- određenog rizičnog materijala ako se odvija isključivo sukladno važećim propisima iz oblasti veterinarstva u Bosni i Hercegovini koji propisuju prevenciju, kontrolu i iskorjenjivanje određenih transmisivnih spongiformnih encefalopatija;
  - nusproizvoda životinjskog podrijetla i proizvoda dobivenih od nusproizvoda životinjskog podrijetla koji su pomiješani ili kontaminirani bilo kojim opasnim materijalom obavlja se prema važećim propisima o prijevozu otpada u Bosni i Hercegovini;
  - materijala Kategorije 1, materijal Kategorije 2 i proizvoda dobivenih od nusproizvoda životinjskog podrijetla, koji nisu namijenjeni za proizvodnju proizvoda navedenih u čl. 34., 36. i 37., bit će uzeti u obzir pod uvjetom da su uvjeti za njihov uvoz usvojeni sukladno članku 43. stavak (2) točka a) ove Odluke;
  - nusproizvoda životinjskog podrijetla i proizvoda dobivenih od nusproizvoda životinjskog podrijetla namijenjenih za svrhe propisane u člankom 18. stavak (1) obavlja se sukladno mjerama koje osiguravaju kontrolu rizika po veterinarsko javno zdravstvo i zdravlje životinja, do donošenja propisa iz članka 18. stavak (2) ove Odluke.
- (3) U slučaju uvoza i provoza materijala Kategorije 3 i proizvoda dobivenih od nusproizvoda životinjskog podrijetla, uvjete, sukladno stavku (1) točka a) ovog članka, propisuje MVTEO-UZV, kojima se određuje da pošiljke moraju:
- dolaziti iz druge zemlje ili dijela druge zemlje s listom sukladno stavku (4) ovog članka;
  - dolaziti iz objekata ili pogona, odobrenih ili registriranih od strane mjerodavnog tijela druge zemlje podrijetla i nalaziti se na posebno za tu svrhu određenoj listi tog tijela i;
  - biti praćene propisanom dokumentacijom do mjesta ulaza u Bosnu i Hercegovinu na kojemu se vrši veterinarska kontrola dokumentacije, kao što su komercijalni dokument ili zdravstveni certifikat, i izjavom što

- odgovara modelu utvrđenim sukladno članku 43. stavak (2) točkom d) ove Odluke.
- (4) Lista drugih zemalja ili dijelova drugih zemalja iz kojih nusproizvodi životinjskog podrijetla ili proizvodi dobiveni od nusproizvoda životinjskog podrijetla mogu biti uvezeni ili prevezeni preko teritorija Bosne i Hercegovine mora se izraditi sukladno zakonskom postupku propisanom važećim propisima iz oblasti veterinarstva u Bosni i Hercegovini, uzimajući u obzir posebno:
- zakonodavstvo druge zemlje;
  - organizaciju mjerodavnih tijela i inspekcijskih službi u drugoj zemlji, ovlasti usluga, nadzor kojima su one predmet i njihove ovlasti za efikasno praćenje primjene njihovog zakonodavstva;
  - trenutne veterinarske uvjete koji se primjenjuju na proizvodnju, rukovanje, prijevoz, skladištenje i otpremu proizvoda životinjskoga podrijetla namijenjenih za Bosnu i Hercegovinu;
  - uvjerenja koja druga zemlja može dati o uskladenosti s odgovarajućim veterinarskim uvjetima;
  - iskustvo stavljanja na tržište proizvoda iz druge zemlje i rezultati provedenih provjera kod uvoza;
  - rezultat bilo koje inspekcije Europske unije u drugoj zemlji;
  - zdravstveno stanje stoke, ostalih domaćih životinja i divljači u drugoj zemlji, sa posebnim osvrtnom na egzotične bolesti životinja i bilo kojeg aspekta općeg zdravstvenog stanja u zemlji koji bi mogli predstavljati opasnost za veterinarsko javno zdravstvo i zdravlje životinja u Bosni i Hercegovini;
  - redovnost i brzinu kojom druga zemlja dostavlja informacije o postojanju zaraznih bolesti životinja na svom području, posebice bolesti navedene u Zdravstvenom kodeksu kopnenih životinja (Terrestrial Animal Health Code) i Zdravstvenom kodeksu vodenih životinja (Aquatic Animal Health Code) Svjetske organizacije za zdravlje životinja (OIE);
  - propise o sprečavanju i kontroli zaraznih bolesti životinja koji su na snazi u drugoj zemlji i njihovo provođenje, uključujući i pravila za uvoz iz drugih zemalja.
- (5) Liste objekata ili pogona navedenih u stavku (3) točka b) ovog članka moraju se stalno ažurirati i priopćavati drugim državama i moraju biti dostupni javnosti.

Članak 43.

(Obveza donošenja propisa)

- Mjere i način provođenja iz članka 42. koje ne uključuju nusproizvode životinjskog podrijetla ili proizvode dobivene od nusproizvoda životinjskog podrijetla u određenim objektima ili pogonima iz uvoza ili provoza, u cilju zaštite veterinarskog javnog zdravstva ili zdravlja životinja, usvajaju se od strane MVTEO-UZV.
- Druge mjere za provođenje članka 42. ove Odluke utvrđuju se u odnosu na:
  - uvjete za uvoz i provoz nusproizvoda materijala Kategorije 1 i materijala Kategorije 2 i za proizvode dobivene od nusproizvoda životinjskog podrijetla;
  - ograničenja po pitanju veterinarskog javnog zdravstva ili zdravlja životinja koja se odnose se na uvoz materijala Kategorije 3 ili proizvoda dobivenih od tog materijala što mora biti utvrđeno pozivanjem na liste drugih zemalja ili dijelove drugih zemalja sastavljene sukladno članku 42. stavak (4) ove Odluke ili za druga pitanja veterinarskog javnog zdravstva ili zdravlja životinja;
  - uvjete za proizvodnju nusproizvoda životinjskog podrijetla ili proizvoda dobivenih od nusproizvoda životinjskog podrijetla u objektima ili pogonima u drugim zemljama; ti uvjeti moraju uključivati odredbe za kontrole takvih objekata i pogona od strane MVTEO-UZV i mogu se izuzeti određene vrste objekata ili pogona za rukovanje nusproizvodima životinjskog podrijetla ili proizvodima

dobivenih od nusproizvoda životinjskog podrijetla od odobrenja ili registracije kao što je navedeno u članku 42. stavak (3) točka b) ove Odluke;

- uvjete za nusproizvode životinjskog podrijetla ili proizvode dobivene od nusproizvoda životinjskog podrijetla dobivenih, prikupljenih ili proizvedenih sukladno uvjetima ove Odluke.

Članak 44.

(Izvoz)

- Zabranjen je izvoz nusproizvoda životinjskog podrijetla i proizvoda dobivenih od nusproizvoda životinjskog podrijetla u druge zemlje koje nisu članice OECD-a za korištenje u pogonima za proizvodnju bioplina ili komposta.
- Materijal Kategorije 1 i materijal Kategorije 2 i proizvodi dobiveni od njih mogu se izvoziti u druge svrhe osim onih koje su navedene u stavku (1) ovog članka, pod uvjetom da je njihov izvoz propisan od strane MVTEO-UZV.
- Materijal Kategorije 3 ili proizvodi dobiveni od njega izvoze se sukladno važećim propisima u Bosni i Hercegovini.
- Iznimno od stavka (3) i (4) ovog članka, može se dozvoliti izvoz:
  - određenog rizičnog materijala isključivo sukladno važećim propisima iz oblasti veterinarstva u Bosni i Hercegovini koji se odnose na sprečavanje i iskorjenjivanje BSE -a;
  - nusproizvoda životinjskog podrijetla ili proizvoda dobivenih od njih, pomiješanih sa ili kontaminiranih bilo kojim otpadom koji je u važećim propisima Bosne i Hercegovine naveden kao opasan.

DIO ŠESTI - IZDAVANJE ODOBRENJA I INSPEKCIJSKI NADZOR

Članak 45.

(Postupak izdavanja odobrenja)

- Mjerodavna veterinarska tijela daju odobrenje objektu ili pogonu samo ukoliko je posjetom na licu mjesta, prije pokretanja bilo kakve aktivnosti, utvrđeno da oni ispunjavaju uvjete člankom 28. ove Odluke.
- Mjerodavna tijela iz stavka (1) ovog članka mogu dati uvjetno odobrenje ukoliko se pokaže, nakon posjete na licu mjesta, da objekt ili pogon ispunjava sve uvjete po pitanju infrastrukture i opreme kojima se osigurava primjena operativnih procedura sukladno ovoj Odluci. Također, dužni su dati punu suglasnost samo ukoliko se utvrdi, nakon druge posjete licu mjesta obavljene u roku od tri mjeseca od davanja uvjetnog odobrenja, da objekt ili pogon ispunjava ostale uvjete iz stavka (1) ovog članka. Ako je postignut jasan napredak, ali da objekt ili pogon još uvijek ne zadovoljava sve propisane uvjete, mjerodavna veterinarska tijela mogu produžiti uvjetno odobrenje. Ipak, ukupno razdoblje trajanja uvjetnog odobrenja ne smije biti dulje od šest mjeseci.
- Subjekti u poslovanju moraju osigurati da objekt ili pogon prestane s radom ako mjerodavna veterinarska tijela ukinu svoje odobrenje ili u slučaju uvjetnog odobrenja ne uspije da ga produži ili dobije punu suglasnost od mjerodavnih tijela.

Članak 46.

(Inspekcijski nadzor)

- Mjerodavna veterinarska inspekcijska tijela dužna su u redovnim intervalima obavljati inspekcijski nadzor nad rukovanjem nusproizvoda životinjskog podrijetla i proizvoda dobivenih od nusproizvoda u okviru ove Odluke.
- Mjerodavna tijela iz stavka (1) ovog članka, pri obavljanju inspekcijskog nadzora mogu uzeti u obzir pridržavanje po napucima dobre prakse subjekata u poslovanju.
- Detaljne uvjete iz ovoga članka, uključujući propise glede referentnih metoda mikrobioloških analiza, propisuje MVTEO-UZV, uz suglasnost s mjerodavnim veterinarskim tijelima.

Članak 47.

(Privremeno ukidanje, ukidanje i zabrane rada)

- (1) Ukoliko se inspekcijskim nadzorom kojeg provode mjerodavna veterinarska inspekcijska tijela otkrije da jedan ili više uvjeta iz ove Odluke nije ispunjen, oni su dužni poduzeti odgovarajuće mjere i o tome obavijestiti mjerodavno veterinarsko tijelo.
- (2) Mjerodavna veterinarska tijela dužna su, sukladno prirodi i težini nedostataka i potencijalnih rizika za veterinarsko javno zdravstvo i zdravlje životinja:
  - a) privremeno ukinuti odobrenje objektu ili pogonu ako:
    - 1) uvjeti za odobravanje ili rad objekta ili pogona više nisu ispunjeni;
    - 2) subjekt u poslovanju ne otkloni nedostatke u ostavljenom roku i;
    - 3) postoje potencijalni rizici po veterinarsko javno zdravstvo i zdravlje životinja koji ne zahtijevaju djelovanje sukladno tački b) ovog članka;
  - b) ukinuti odobrenje za objekt ili pogon ako:
    - 1) uvjeti odobrenja ili rada objekta ili pogona nisu ispunjeni i;
    - 2) subjekt u poslovanju ne otkloni nedostatke u ostavljenom roku iz razloga koji se odnose na infrastrukturu za objekat ili pogon, na broj osoblja i stručnog osoblja pod njegovim nadzorom i zbog ozbiljne opasnosti za veterinarsko javno zdravstvo i za zdravlje životinja koji zahtijevaju veliko prilagodavanje rada objekta ili pogona prije nego što subjekt u poslovanju može podnijeti zahtjev za ponovno odobrenje;
    - 3) odredi neophodne mjere kako bi se otklonili postojeći nedostaci u objektima ili pogonima.
- (3) Mjerodavna veterinarska inspekcijska tijela moraju, sukladno prirodi i težini nedostataka i u odnosu na potencijalne rizike za veterinarsko javno zdravstvo i zdravlje životinja, privremeno ili trajno zabraniti rad subjekata u poslovanju navedenih u članku 24. st. (1) i (3) i članku 25. stavak (1) ako:
  - a) uvjeti propisani važećim propisom iz oblasti veterinarstva Bosne i Hercegovine nisu zadovoljeni i;
  - b) postoje potencijalni rizici po veterinarsko javno zdravstvo ili za zdravlje životinja koji proizilaze iz takvog načina poslovanja.

Članak 48.

(Registacija)

Objekt za preradu nusproizvoda životinjskog podrijetla i proizvodnju njihovih proizvoda mora biti odobren od mjerodavnog veterinarskog tijela i biti upisan u Registar objekata Ureda za veterinarstvo Bosne i Hercegovine.

Članak 49.

(Inspekcijski nadzor za otpremu u druge države)

Ukoliko subjekt u poslovanju namjerava poslati materijal Kategorije 1, materijal Kategorije 2, mesno-koštano brašno ili mast podrijetlom od životinja dobivenu od materijala Kategorije 1 i materijala Kategorije 2 u drugu državu, mora postupiti prema važećim propisima koji se odnose na izvoz pošiljki koje su pod veterinarskim inspekcijskim nadzorom.

Članak 50.

(Nadzor u Bosni i Hercegovini)

MVTEO-UZV, u okviru svog opsega, može izvršiti provjere na licu mjesta zajedno s mjerodavnim veterinarskim tijelima i mjerodavnim veterinarskim inspekcijskim tijelima kada je to potrebno za jedinstvenu primjenu ove Odluke.

Članak 51.

(Upravni nadzor)

Upravni nadzor nad primjenom ove Odluke i propisa donesenih na temelju nje vrše MVTEO-UZV i mjerodavna veterinarska tijela u okviru svog opsega, sukladno važećim propisima iz oblasti veterinarstva u Bosni i Hercegovini.

Članak 52.

(Inspekcijski nadzor)

Inspekcijski nadzor nad primjenom ove Odluke i propisa donesenih na temelju nje vrše mjerodavna veterinarska inspekcijska tijela u okviru svog opsega, sukladno važećim propisima u Bosni i Hercegovini.

DIO SEDMI - PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 53.

(Obveza donošenja propisa)

- (1) MVTEO-UVZ, uz suglasnost s mjerodavnim veterinarskim tijelima donosi propise kojimaregulira:
  - a) uvjete za rukovanje i odlaganje tijela nakon evisceracije riba koje pokazuju znakove bolesti, uključujući i parazite, koji su prenosivi na ljude, tijekom plovidbe, uključujući i uvjete njihovog odlaganja u more, ne dovodeći u pitanje propise iz oblasti okoliša;
  - b) parametre za preradu nusproizvoda životinjskog podrijetla, osim sterilizacije pod tlakom, posebice vrijeme, temperaturu, tlak i veličinu čestica;
  - c) parametre za preradu nusproizvoda životinjskog podrijetla, uključujući i otpad iz ugostiteljstva, u bioplin ili kompost;
  - d) uvjete za spaljivanje i ko-spaljivanje nusproizvoda životinjskog podrijetla, i njihovih proizvoda;
  - e) uvjete za sagorjevanje nusproizvoda životinjskog podrijetla i njihovih proizvoda;
  - f) uvjete za proizvodnju i rukovanje nusproizvodima životinjskog podrijetla iz članka 12. točke e) ove Odluke;
  - g) uvjete za silažu podrijetlom od vodenih životinja;
  - h) trajno obilježavanje nusproizvoda životinjskog podrijetla;
  - i) uporaba određenih nusproizvoda životinjskog podrijetla, kao što su organska gnojiva i poboljšivača zemljišta;
  - j) korištenje određenih nusproizvoda životinjskog podrijetla za prehranu životinja na posjedima;
  - k) razina rizika i utjecaja na veterinarsko javno zdravstvo ili zdravlje životinja obzirom na materijal za koji se smatra neprihvatljivim kako je navedeno u članku 14. točka d) ove Odluke;
- (2) MVTEO-UVZ uz suglasnost s mjerodavnim veterinarskim tijelima dužno je, u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ove Odluke, donijeti propise sukladne ovlastima iz ove Odluke.

Članak 54.

(Stupanje na snagu)

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH", a počinje se primjenjivati godinu dana od dana stupanja na snagu.

Broj 01-1-02-414/11
11. veljače 2011. godine
Sarajevo

Ministar
Mladen Zirojević, v. r.

На основу члана 43. став 8. Закона о ветеринарству у Босни и Херцеговини ("Службени гласник БиХ", број 34/02), Министарство спољне трговине и економских односа Босне и Херцеговине, на приједлог Канцеларије за ветеринарство Босне и Херцеговине, доноси